

uit zichzelf, en niet geobjectiveerd wordt in het eindproduct, aangezien het fenomeen van het kunstwerk niet langer bestaat dan de opvoering zelf. De tweede voorwaarde voor virtuositeit is haar *performativity*: het is een activiteit die de aanwezigheid van anderen vereist, dat wil zeggen die slechts kan bestaan in aanwezigheid van een publiek.

In zijn lezing *'Labor, Action, Intellect'* zegt Virno dat Gould de pianist was die zijn virtuositeit apolitiek maakte, door met zijn artistieke activiteit zo dicht mogelijk de idee te benaderen van arbeid als een op zichzelf staand product. Dat verklaart volgens Virno waarom Gould het concertpodium inruilde voor de studio, waar hij zich toedeed op opname- en montage technieken die uiteindelijk resulteerden in de productie van een compact disc. Goulds overstap reflecteert de paradox van een conservatieve en tegelijkertijd radicale interventie van de uitvoerder. Er is weinig reden om een meesterwerk nog maar eens opnieuw te spelen, tenzij men echt een nieuwe interpretatie heeft: 'Ik zou de luisteraars zodanig willen choqueren dat ze er zich vanaf de eerste noot bewust van zijn dat er iets anders te gebeuren staat', zei

Gould in een interview in 1968, toen hij zich al vier jaar had teruggetrokken van het concertpodium. Maar paradoxaal genoeg is de excentriciteit van *Gould Variaties* tegelijkertijd conservatief, aangezien er, aldus Gould, een overtuigend Bachiaanse reden aan ten grondslag moet liggen, waarmee hij bedoelt dat de interpretatie moet streven naar een getrouwheid aan de ideale eenheid van het muziekstuk. Enerzijds neemt hij afstand van de muziekcreatie tijdens het live-optreden, de eenmaligheid van een spontane creatie hier en nu. Anderzijds maakt hij gebruik van meerdere opnames en last hij kleine fragmentjes aaneen, en gebruikt hij de tijds mogelijkheden in het montageproces om onnauwkeurigheden te elimineren en een nog grotere homogeniteit te creëren. Als het commercieel haalbaar zou zijn geweest, had hij ongetwijfeld verschillende uitvoeringen op één cd samengebracht om dit proces met de luisteraar te delen.

Gould + Paxton

De belangstelling voor de persoonlijke betrokkenheid bij een muziekstuk bracht Paxton bij Goulds

LEXICON VAN DE TECHNO CULTUUR

Rebellious Silence,
Shirin Neshat 1994

intelligentie). Dit proces culmineert op cultuurhistorisch vlak in de angstvoorstelling van een door robots gedomineerde wereld met de mens als ruwe brandstof.

Zie ook *Cyborg, Q, Strafkolonie, Wheelocopter*.